

3. Карбовник А.М. Питання забезпечення обіговими коштами підприємств в умовах сучасної української економіки // Регіональна економіка. – 2000. – № 2. – С.165-168.
4. Мельничук К.С. Управління оборотними активами підприємства як необхідна складова забезпечення їх ефективної діяльності // Наука й економіка. – 2009. – № 4(16). – Т. 2. – С.108-112.
5. Пельтек Л.В., Писаренко С. М. Методологічні аспекти формування системи управління оборотними активами підприємства // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №1(5). – С. 43-49.
6. Онисько С. М., Марич Л. М. Фінанси підприємств: Підручник. – 2-ге видання і доповнення. – Львів: "Магнолія плюс", 2006. – 367 с.
7. Головченко Т.М., Мисловська А.В. Оборотні активи підприємства: сутність, структура та динаміка (на прикладі Херсонської області) // Таврійський науковий вісник. – 2009. – Вип. 63, ч.2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Tavnv/2009_63_2/63_2_28.pdf.
8. Аранчій В. І. Фінанси підприємств: навчальний посібник. – К.: В Д "Професіонал", 2004. – 304 с.
9. Матукова Г.І., Костюченко Д.В. Управління оборотним капіталом підприємства в умовах кризи // Економіка Криму. – 2010. – №1(30). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2010_30/047_matukova.pdf.
10. Нестеренко С.С. Оборотні кошти в умовах формування ринкової економіки // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2009. – Вип. 7. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09nssome.pdf

В статье рассматриваются особенности и возможные варианты использования собственных финансовых ресурсов и заемных средств для финансирования прироста оборотных активов предприятия.

Одержано 30.05.11

УДК 657.471

Т.С. Шаповал, ст. гр. ФК-10 МБ, Г.І. Міокова, доц., канд. екон. наук
Кіровоградський національний технічний університет

Менеджмент витрат як один із напрямів забезпечення росту прибутку

Процес впливу на формування витрат являє собою управління витратами, яке можна подати як сукупність економічних, організаційних норм і правил, у межах яких функціонує підприємство. Оперативне прийняття рішень на основі обліку, контролю, аналізу витрат дозволяє працювати підприємствам більш ефективно, тому управління витратами суб'єктів господарювання потребує особливої уваги

витрати, менеджмент, прибуток, облік, планування, контроль, аналіз

Одним із основних факторів, які впливають на формування прибутку є витрати на виробництво продукції. Головним завданням кожного господарюючого суб'єкта є формування механізму управління ними. Пошук шляхів результативного використання наявних обмежених ресурсів лежить в основі будь-якого економічного рішення.

Фахівці підприємства повинні оперативно приймати рішення на основі обліку, аналізу витрат, які дозволяють працювати з максимальною ефективністю. На деяких підприємствах процес управління витратами або не здійснюється взагалі, або здійснюється без будь-яких обґрунтованих, регламентованих методів. Оскільки витрати на виробництво продукції є постійним і сильним дієвим фактором розвитку виробництва в ринкових умовах, важливим є забезпечення ефективного управління ними.

Актуальність проблеми управління витратами зумовлена необхідністю

прийняття ефективних рішень в сучасних умовах, для яких характерні ризик та невизначеність ринкового середовища функціонування підприємств.

Важливу роль у розв'язанні низки проблем щодо управління витратами відіграють праці таких вчених: Бланка І.О., Богатіна Ю.В., Бутинця І.О., Валуєва Б.І., Гуцайлюка З.В., Івашкевича В.Б., Пушкаря М.С., Савицька Г. В., Сопки В.В., Чумаченка Н. Г. та інших.

Проте чимало теоретичних та методологічних питань залишаються недостатньо дослідженими і висвітленими у вітчизняній економічній літературі.

Виходячи з зазначеного, метою написання статті є дослідження та пошук напрямків удосконалення механізму управління витратами.

Формування, функціонування, управління та контроль виробничих витрат є певним цілісним механізмом. Виділяють такі основні узагальнюючі системи цього механізму: початкову, традиційну, інтегровану і систему менеджменту витрат.

Загалом менеджмент - це певна система, сукупність методів, підходів визначення та відбору специфічних цілей, організація і стимулювання планової діяльності для досягнення поставлених цілей, делегування і контроль певних виробничих і управлінських функцій, оцінка діяльності, згідно з якою можуть відбуватися певні зміни в планах виробництва і реалізації продукції та їх досягненні.

Менеджмент як виробничий процес і як його функція безпосередньо впливає на формування виробничих витрат і на ефективність господарювання. Ефективність менеджменту можна визначити відношенням певного результату від прийнятих рішень до виробничих витрат, пов'язаних з їх виконанням.

Для новостворених підприємств система формування витрат характеризується слабким їх контролем, а отже, неможливістю здійснювати нормальний процес управління ними. Ця система класифікується як початкова і, як правило, є типовою для підприємств на стадії їх становлення.

На відміну від початкової, традиційна система має вищий рівень контролю й тісно пов'язана з оперативною виробничою системою. Така система використовується підприємствами, в яких зміни в технології виробництва є незначними, виробляється вузький асортимент продукції (робіт, послуг), а також з досить високим рівнем інтенсивності праці.

Характерною особливістю інтегрованої системи є високий рівень контролю, тісна інтеграція з оперативною виробничою системою. Однак її недоліком є не досить тісний зв'язок з організаційним оточенням.

Система менеджменту витрат базується на філософії менеджменту стосовно управління ресурсами підприємства - матеріальними, фінансовими, трудовими й процесами їх використання.

Менеджмент виробничих витрат можна визначити як процес планування і вдосконалення тактичних і оперативних аспектів бізнесу з метою досягнення поставлених стратегічних цілей. Основними характеристиками менеджменту витрат є:

- зосередження на попередженні непродуктивних витрат, а не на їх обліку;
- тісний зв'язок між оперативними і стратегічними цілями виробництва;
- концентрація на оцінці фінансових результатів діяльності і аналізі руху готівки та витрат;
- рівноцінне використання технологічних удосконалень і шляхів економії витрат з метою збільшення прибутку;
- залучення в систему всіх видів витрат, у тому числі витрат з реалізації, маркетингу, загальногосподарських витрат.

Загалом система менеджменту витрат базується на трьох основних принципах: глибокому аналізу діяльності підприємства; побудові всієї системи управління на оцінці витрат; постійному процесі вдосконалення діяльності. Завдяки цим принципам система є широкоохоплюючою, гнучкою і активною порівняно з іншими системами

формування, функціонування, контролю та управління витратами. При цьому слід зазначити, що менеджмент витрат не означає управління витратами безпосередньо як такими. Скоріше це управління діяльністю, в процесі якої виникають витрати. Тільки шляхом змін у виробничій діяльності, зміни тактики і оперативних цілей, що відповідно викликає попит на певні дії або знижує його, менеджер може суттєво вплинути на рівень витрат.

Наступним кроком після формування витрат є їх облік і контроль. Виділяють такі його стадії:

- визначення об'єктів обліку та контролю і встановлення стандартів;
- забезпечення зв'язку обліку і контролю витрат з іншими системами діяльності підприємства;
- встановлення процедур моніторингу фактичних витрат;
- порівняння фактичних витрат із стандартами, нормативами;
- аналіз відхилень фактичних витрат від установлених стандартів.

На основі обліку й контролю витрат будується система забезпечення їх зниження як один із основних напрямків підвищення прибутковості підприємства.

Система забезпечення зниження витрат є інструментом фінансового менеджменту. Вона базується на точно встановлених фактах, що забезпечується системою обліку і контролю, і на основі логіки, дедукції та індукції допомагає здійснювати аналіз і робити висновки. Однак, як відомо, менеджмент - це не лише наука в чистому вигляді.

Формування виробничих витрат, як і будь-який економічний процес, підпорядковано дії об'єктивних економічних законів - як загальних, фундаментальних, так і специфічних, що відповідають певному ступеню розвитку суспільства та його економіки.

На рівні підприємства важливе значення мають питання формування рівня виробничих витрат. Це стосується будь-яких підприємств, незалежно від того в яких умовах вони працюють.

Саме рівень виробничих витрат і ціна визначають оптимальні обсяги виробництва продукції і послуг, доцільність застосування певних технологій виробництва, і, з рештою, основну мету діяльності підприємства - отримання прибутку.

Розподіл операційних витрат підприємства на постійні і змінні їх види дозволяє використати механізм управління операційним прибутком, відомий як „операційний леверидж”. Дія цього механізму заснована на тому, що наявність в складі операційних витрат будь-якої суми постійних їх видів приводить до того, що при зміні обсягу реалізації продукції сума операційного прибутку завжди змінюється ще більш високими темпами.

Однак міра такої чутливості операційного прибутку до зміни обсягу реалізації продукції неоднозначна на підприємствах, що мають різне співвідношення постійних і змінних операційних витрат. Чим вища питома вага постійних витрат у загальній сумі операційних витрат підприємства, тим більшою мірою змінюється сума операційного прибутку.

Чим вище значення коефіцієнта операційного левериджу на підприємстві, тим більшою мірою воно має можливість прискорювати темпи приросту операційного прибутку по відношенню до темпів приросту об'єму реалізації продукції. Іншими словами, за однакових темпів приросту об'єму реалізації продукції підприємство, що має більший коефіцієнт операційного левериджу, при інших рівних умовах завжди буде більшою мірою нарощувати суму свого операційного прибутку порівняно з підприємством з меншим значенням цього коефіцієнта.

Конкретне співвідношення приросту суми операційного прибутку і суми обсягу реалізації, що досягається при певному коефіцієнті операційного левериджу, характеризується показником „ефект операційного левериджу”.

Розуміння механізму операційного левериджу дає можливість управляти співвідношенням постійних і змінних витрат з метою підвищення ефективності операційної діяльності.

Управління постійними і змінними витратами, оперативна зміна їх співвідношення при умовах господарювання, які динамічно міняються, дозволяє збільшити потенціал формування операційного прибутку підприємства.

Оперативне управління виробничими витратами передбачає їх поточне регулювання з метою мінімізації затрат праці й матеріальних витрат, а також фінансових ресурсів. З оперативним управлінням виробничих витрат тісно пов'язані нормування ресурсів і їх нормативне планування. До основних недоліків поширеної методики нормативного планування витрат слід віднести те, що розроблені нормативи не є гнучкими. Вартісну оцінку матеріалів, робіт і послуг, що можуть змінюватись і змінюються як протягом року, так і за роками.

Особливості оперативного контролю за постійними виробничими витратами полягають у тому, що ці витрати - величина відносно стабільна. Проте вона може різко змінюватись і коливатись залежно від змін асортименту продукції, що виробляється, її обсягів і періодів виробництва, але при незначних змінах обсягів виробництва у короткостроковому періоді ця величина фіксована і залишається незмінною.

Отже, приймаючи будь яке рішення, менеджер обов'язково повинен врахувати міру ризику в кожному конкретному випадку. Без цього господарювання є небезпечним.

Однак менеджер, який занадто перестраховується, також може програти, втративши потенційні можливості для збільшення прибутку, ухиляючись від відносно ризикованого рішення. Тому треба мати стратегію управління ризиком, створити умови для господарських маневрів в умовах зміни обставин з метою зниження їх негативного впливу на прибуток. Проте такі заходи можуть спричинити додаткові виробничі витрати, які потрібно оцінювати відносно вигоди від їх залучення.

Дієвим заходом для зменшення ризику є страхування, яке формує відповідну статтю виробничих витрат підприємства.

Методика управління виробничими операційними витратами передбачає виконання роботи в три етапи.

Перший етап включає аналіз фактичних показників та результатів діяльності підприємства за останні кілька періодів, тобто здійснюється ретроспективний аналіз. Ринкова економіка зумовлює необхідність розробки і впровадження на підприємствах системи прогнозування основних фінансово-економічних і виробничих показників.

Важливе місце у розробці перспективних планів відіграє прогнозний аналіз витрат та розрахунок прогнозної собівартості, що здійснюються на основі даних ретроспективного аналізу.

Другим етапом є етап оперативного планування та обліку виробничих витрат під час виконання робіт.

Третій етап процесу управління та обліку операційних витрат включає підсумковий аналіз фактичних витрат за даними відповідних документів, розподіл накладних витрат пропорційно до бази розподілу (найчастіше це заробітна плата основних працівників), групування їх за відповідними калькуляційними статтями; і, нарешті - калькулювання фактичної виробничої собівартості продукції.

Запроваджена методика дозволяє відображати в звітності готову продукцію одразу по фактичній собівартості, тим часом, як загальноприйнятим є спосіб обліку готової продукції, який передбачає корегування планової собівартості.

Таким чином, основною метою діяльності будь-якого підприємства загалом, і аналізу формування й функціонування виробничих витрат зокрема, є максимізація прибутку. Взагалі прибуток може зростати за такими основними напрямками:

- зниження виробничих витрат,

- удосконалення асортименту готової продукції,
- підвищення ціни готової продукції.

Однак, кожний з цих напрямків безпосередньо пов'язаний з формуванням та функціонуванням виробничих витрат і зводиться до методів підвищення прибутковості виробництва через призму виробничих витрат.

Список літератури

1. Бланк И. А. Управление прибылью. – К.: Ника-Центр: Эльга, 2002.
2. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Державного комітету промполітики України від 02.02.2001 р. №47
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р.
4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2007. - 668с.

Управление затратами можна представить как совокупность экономических, организационных норм и правил, в рамках которых функционирует предприятие. Оперативное принятие решений на основе учета, контроля анализа затрат позволяет работать предприятиям более эффективно. Поэтому управление затратами субъектов хозяйствования требует особого внимания.

Methods of expenditure management are considered in the article. Expenditure management can be presented as a set of economic, organizing norms and rules in the frames of which an enterprise functions. Operative acceptance of decisions on the basis of account, control, expenditure analysis allows an enterprise to work more effectively.

Одержано 31.05.11

А. В. Плотнікова, ст.гр. ФК-10-МБ

Кіровоградського національного технічного університету

Основні засоби та нематеріальні активи підприємства

В статті визначено сутність матеріальних та нематеріальних активів підприємств України. Запропоновано комплексне застосування оцінки майна підприємства.

матеріальні активи, нематеріальні активи, майно підприємства, основні засоби

Виготовлення продукції (виконання робіт, надання послуг) здійснюється в процесі взаємодії праці людини та певних засобів виробництва. Останні за своїм матеріально-речовим складом становлять виробничі фонди підприємства, всю сукупність яких поділяють на основні та оборотні. Ці питання цікавили, таких вчених економістів як: Білик М.Д., Гончаров В.М., Зятковський І.В., Філімоненко І.С., Воловець Я.В. та ін.

Актуальністю теми є підвищення ефективності використання основних засобів підприємства, що являється основним питанням у період переходу до ринкових відносин. Від вирішення цих питань залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку.

Метою статті є визначення теоретичної сутності майна підприємства, його структури та класифікації.